

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 221g/2025

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 132 alin.
(1), 134 literele a) și d) și 135 alin. (1) din Codul de procedură civilă

(interesul martorului în proces)

CHIȘINĂU
12 martie 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea nei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 20 octombrie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 12 martie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „interes în proces” din articolul 132 alin. (1), a articolelor 134 literele a) și d) și 135 alin. (1) din Codul de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, ridicată de dl avocat Victor Coda, în interesele dlui Constantin Ursu, în dosarul nr. 2-46/2025, pendinte la Judecătoria Strășeni, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Silvia Țurcan de la Judecătoria Strășeni, sediul central, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 10 februarie 2023, dl avocat Victor Coda a formulat, în interesele dlui Constantin Ursu, o cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Casabella Group” cu privire la constatarea relațiilor de muncă și încasarea salariului restant. Reclamantul a menționat că a convenit cu *Casabella Group* să fie angajat pe baza unui contract individual de muncă care va fi semnat pe parcursul perioadei de probă, după verificarea competențelor profesionale ale acestuia. Ulterior, contractul individual de muncă nu a mai fost semnat.

4. În cadrul procesului, reclamantul a solicitat audierea nei Corina Cojocaru în calitate de administrator al *Casabella Group*, precum și a soțului acesteia, dl Viorel Cojocaru, co-fondator al *Casabella Group*.

5. Printr-o cerere din 11 martie 2025, dl Viorel Cojocaru a menționat că este co-fondator al companiei și, totodată, soț al nei Corina Cojocaru și, prin urmare, refuză să depună declarații pe marginea acestui litigiu în calitate de martor. În cererea sa, dl Viorel Cojocaru a făcut trimitere la prevederile articolelor 132, 134 lit. d) și 135 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

6. La 12 mai 2025, dl avocat Victor Coda a ridicat, în interesele dlui Constantin Ursu, excepția de neconstituționalitate a textului „interes în proces”

din articolul 132 alin. (1), a articolelor 134 literele a) și d) și 135 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

7. Prin Încheierea din 11 septembrie 2025, Judecătoria Strășeni a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 132 Depozițiile martorului

(1) Martor poate fi orice persoană care nu are **interes în proces** și căreia îi sunt cunoscute, direct sau indirect, fapte referitoare la cauză. Depozițiile martorului nu pot fi considerate probă dacă el nu a cunoscut personal faptele.

(2) Solicitantul citării în judecată a unui martor este obligat să demonstreze ce fapte importante pentru soluționarea cauzei poate confirma acest martor și să comunice instanței numele și domiciliul lui.

Articolul 134 Dreptul refuzului de a depune mărturie

Sunt în drept să refuze de a face depoziții în calitate de martor în judecată:

- a) **soțul împotriva soției, soția împotriva soțului**, inclusiv cei divorțați, copiii, inclusiv cei adoptați (înfițați), împotriva părinților, părinții împotriva copiilor, inclusiv celor adoptați (înfițați);
- b) frații și surorile unul împotriva altuia, bunei împotriva nepoților, nepoții împotriva bunei;
- c) logodnicii, concubinii unul împotriva altuia;
- d) persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit.a), b) și c);
- e) persoana ale cărei depoziții pot duce la dezonorarea sau pot crea un pericol de urmărire administrativă sau penală lor sau persoanelor cu care se află în relațiile specificate la lit.a), b) și c);
- f) persoanele care nu pot depune mărturie fără a divulga secretul profesional sau comercial;
- g) deputații – referitor la datele care le-au devenit cunoscute în virtutea îndeplinirii obligațiilor de deputat;
- h) Avocatul Poporului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, adjunctii Avocatului Poporului și funcționarii Oficiului Avocatului Poporului – referitor la faptele care le-au devenit cunoscute în exercițiul împuternicirilor.

Articolul 135

Declarația martorului privind refuzul de a depune mărturie

„(1) Martorul care refuză a depune mărturie este obligat să declare în scris refuzul până la depunerea mărturiilor, documentând motivele refuzului. Instanța înștiințează părțile despre refuzul martorului.

(2) Refuzul martorului de a depune mărturie expus oral în ședința de judecată se consemnează în procesul-verbal al ședinței.

(3) Dacă refuză să facă depoziții fără a indica motivele sau dacă motivele sunt considerate de instanță ca fiind neîntemeiate, martorul poate fi supus unei amenzi de 10 unități convenționale.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul excepției menționează că legislatorul a omis să definească înțelesul exact al textului „interes în proces” și, prin urmare, această omisiune face textul neclar și le acordă o marjă de apreciere largă instanțelor de judecată. De asemenea, normele contestate nu-l obligă pe martor să-și demonstreze interesul în proces, ci îl scutesc de depunerea mărturiilor doar prin simpla declarare a interesului. Astfel, pe baza articolelor 132 alin. (1) și 134 alin. (1) literele a) și d) din Codul de procedură civilă, un martor care este admis în proces pentru a fi audiat poate susține că are un interes și că declarațiile sale ar putea afecta patrimoniul persoanei juridice al cărei asociat este, precum și că este soțul asociatului persoanei juridice pârâte. Prin urmare, co-fondatorii persoanelor juridice care sunt martori și cunosc detalii despre caz pot face abuz de drepturile lor prin invocarea normelor contestate, refuzând să fie audiați în calitate de martori, fapt care limitează posibilitatea persoanei interesate de a-și restabili drepturile încălcate.

11. Potrivit autorului, textul contestat este contrar articolelor 16, 20, 23 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

15. Curtea observă că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „interes în proces” din articolul 132 alin. (1), articolele 134 literele a) și d) și 135 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Curtea admite că normele contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei. Curtea constată că normele contestate nu au mai făcut anterior obiect al controlului constituționalității.

16. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Curtea trebuie să analizeze, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea HCC nr. 9 din 22 iulie 2025, § 50).

17. Curtea reține că autorul sesizării a invocat articolele 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

18. Curtea a notat că articolele 16, 23 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție Curtea poate pune în operă prevederile acestor articole (HCC nr. 7 din 10 iunie 2025, § 68).

19. Cu referire la incidența articolului 20 din Constituție, Curtea notează că efectivitatea dreptului de acces la un tribunal reclamă ca persoanele să aibă posibilitatea clară și concretă de a contesta un act care constituie o ingerință în exercitarea drepturilor lor.

20. Autorul menționează că accesul la justiție îi este restricționat, deoarece normele contestate i-ar îngădi nejustificat dreptul de a audia un martor în instanța de judecată.

21. Curtea notează că având prerogativa de a reglementa prin lege organică procedura de judecare a cauzelor (a se vedea articolul 115 alin. (4) din Constituție), legislatorul a prevăzut în Codul de procedură civilă condițiile în care o persoană poate fi audiată în calitate de martor, precum și cazurile în care persoana poate refuza să depună mărturie. În acest domeniu, legislatorul dispune de o marjă de apreciere în reglementarea normelor de procedură, inclusiv în materia administrării probelor, sub condiția respectării drepturilor fundamentale.

22. Dreptul constituțional de acces liber la justiție nu garantează în mod explicit dreptul de a avea martori citați sau alte probe admise de o instanță în cadrul procedurilor civile. Cu toate acestea, orice restricție impusă dreptului unei părți la o procedură civilă de a cita martori și de a prezenta alte probe în susținerea cauzei sale trebuie să fie conformă cu cerințele unui proces echitabil,

inclusiv să fie respectat principiul egalității armelor. În ceea ce privește litigiile care implică interese private contrare, egalitatea armelor presupune faptul că fiecărei părți trebuie să i se acorde o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza – inclusiv probele sale – în condiții care nu o dezavantajează substanțial față de adversarul său (a se vedea *Wierzbicki v. Polonia*, 18 iunie 2002, § 39).

23. Curtea observă că legislatorul a prevăzut că calitatea de martor o poate avea orice persoană care nu are interes în proces și căreia îi sunt cunoscute, direct sau indirect, fapte referitoare la cauză (a se vedea articolul 132 alin.(1) din Codul de procedură civilă). De asemenea, a stabilit persoanele care nu pot fi audiate în calitate de martori, precum și a reglementat situația în care persoana poate refuza să depună mărturii (a se vedea articolele 134-135 din Cod).

24. Analiza coroborată a acestor prevederi permite Curții să rețină că legislatorul a enumerat persoanele care au dreptul să refuze de a face depoziții în calitate de martori într-un proces civil. În special, pot refuza să depună mărturii soțul împotriva soției, soția împotriva soțului, inclusiv cei divorțați. Scopul acestor prevederi este de a nu obliga o persoană să facă declarații contrar intereselor persoanelor sale apropiate. Încercarea de a constrânge o persoană să dea declarații în cadrul unor proceduri penale împotriva unei persoane cu care avea o relație ce făcea incidentă viața de familie constituia o ingerință în dreptul ei la respectarea vieții de familie (*Van der Heijden v. Olanda* [MC], 2 aprilie 2012, § 52). Curtea consideră aceste rațiuni ca fiind aplicabile și în cazul proceselor civile, dat fiind faptul că elementul central al situațiilor comparate – viața de familie – rămâne neschimbat.

25. Curtea observă că Parlamentul a acordat, în articolul 134 lit. a) din Cod, o pondere abstractă mai mare vieții de familie, prin raportare la interesul aflării adevărului în procesele civile (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kryževičius v. Lituania*, 11 decembrie 2018, § 63). În general, Curtea Europeană le acordă statelor membre o marjă de apreciere mai largă atunci când acestea decid să reglementeze o chestiune sensibilă din punct de vedere moral sau etic (a se vedea *Van der Heijden v. Olanda* [MC], § 60). Dată fiind diversitatea mare a practicilor existente în statele membre ale Consiliului Europei referitoare la posibilitatea de a-i constrânge pe martori să depună mărturie, Curtea Europeană recunoaște statelor o marjă largă de apreciere și în această materie (a se vedea *Van der Heijden v. Olanda* [MC], § 61).

26. În analiza sa generală, Curtea nu vede motive pentru a invalida ponderea acordată de Parlament vieții de familie, la reglementarea privilegiului persoanei de a nu da declarații în calitate de martor în cadrul unui proces civil, în situația prevăzută de articolul 134 lit. a) din Cod.

27. Cu privire la lipsa de claritate a sintagmei „interes în proces”, Curtea reține că interesul în proces presupune existența unei legături directe, personale și actuale, de natură să afecteze imparțialitatea participantului la proces. Atât în legea procesual-penală, cât și în legea procesual-civilă, legislatorul a stabilit că anumite persoane pot refuza să facă depoziții în calitate de martori în judecată în condițiile stabilite de lege.

28. Curtea consideră că eventuala neclaritate a expresiei contestate „interes în proces” nu se bazează pe argumente care ar pune în evidență contradicții cu o normă constituțională. Instanțele judecătorești dețin competența de a aprecia, la modul concret, existența/inexistența interesului persoanei în proces și, în funcție de circumstanțele particulare ale cauzei, să decidă sau nu audierea acesteia în calitate de martor.

29. În acest context, Curtea reiterează jurisprudența sa în care a stabilit că legislația nu poate să exceleze în texte explicative. Pornind de la principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea reține că una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai curând la categorii generale, decât la liste exhaustive. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară (DCC nr. 92 din 7 iulie 2022, § 25; DCC nr.77 din 27 iunie 2024, § 25; DCC nr.135 din 22 septembrie 2025, §30).

30. În ceea ce privește argumentul că martorul ar putea fi scutit de obligația de a depune mărturii prin simpla declarare a interesului, Curtea reține că legislatorul a condiționat dreptul martorului care refuză să depună mărturii de obligația acestuia de a declara refuzul în scris, explicând motivele refuzului, iar instanța este competentă să aprecieze caracterul fundamentat al motivelor prezentate. Dacă motivele sunt considerate nefondate, instanța are competența să-i aplice o amendă (articolul 135 alin. (3) din Cod). Prin urmare, norma contestată nu stabilește un drept discreționar al persoanei de a refuza să facă depoziții în calitate de martor, ci instituie un mecanism de control judiciar în cazurile în care persoana declară un interes în proces.

31. Curtea reține că dreptul de acces liber la justiție, garantat de articolul 20 din Constituție, nu presupune dreptul nelimitat al unei părți de a obliga orice persoană să depună declarații în orice condiții. Imposibilitatea administrării probei testimoniale de la persoana care are un interes în proces nu echivalează cu limitarea dreptului la un proces echitabil, atât timp cât părțile pot recurge la alte mijloace de probă prevăzute de lege.

32. Pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 27 alineatele (2), (3) lit. f) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea nr. 74 din 10 aprilie 2025 cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „interes în proces” din articolul 132 alin. (1), a articolelor 134 literele a) și d) și 135 alin. (1) din Codul de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, ridicată de dl avocat Victor Coda, în interesele dlui Constantin Ursu, în dosarul nr. 2-56/2025, pendinte la Judecătoria Strășeni, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 12 martie 2026
DCC nr. 44
Dosarul nr. 221g/2025